

TOS en Dyslexie

“De grenzen van mijn taal.....

.....zijn de grenzen van mijn wereld”

Inhoud:

- Wie zijn wij?
- Wat is een TOS?
- TOS en dyslexie, comorbiditeit
- TOS en dyslexie, dé aanpak

Wie zijn wij?

Auris:

helpt mensen die problemen hebben met ***horen,***
spreken of ***taal***

biedt passend onderwijs

en ***begeleidt*** professionals

Auris: de keten in de regio

Onderwijs

Ambulante
Dienstverlening

Cursuscentrum

Behandelgroepen

Vroegbehandeling
PSZ/KDV

Gezinsbegeleiding

Audiologisch centrum

Ervaar maar.....

Pak het A4-papier uit de map.

Bekijk het fragment van het RTL nieuws.

Vul daarna de ontbrekende betekenissen in op de woordenlijst.

Bron; Ervaar TOS, koninklijke Auris Groep

Wat is een TOS?

Oorzaak van TOS

Definitie TOS = uitsluitingsdefinitie

Primair een taalstoornis

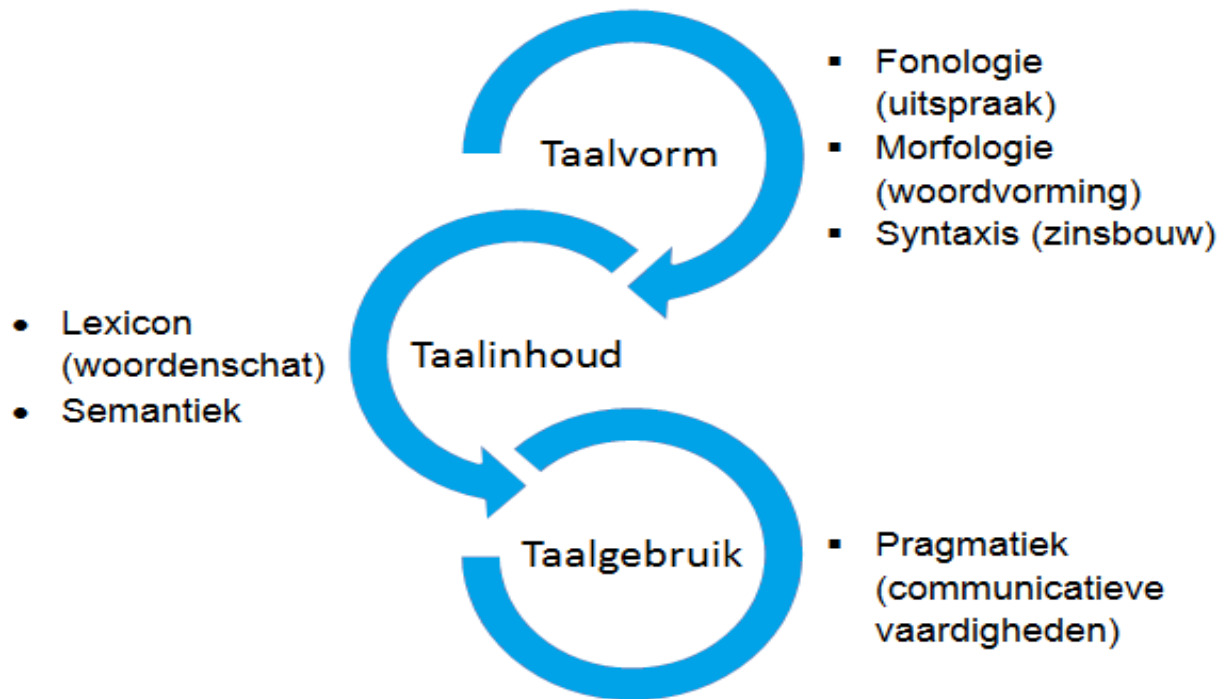
TOS problemen

Verschijningsvormen

Herstel of verbetering

Sprak-taalaspecten			Taalreceptie (passief)	Taalproductie (actief)
Indicatieaspecten				
Taalvorm	A1 Spraakproductie	Programmering en/of uitvoering van de spraak		uitspraak op klank-, woord- en zinsniveau
	A2 Spraakperceptie	Fonologie: Onderscheiden, herkennen, analyseren en synthetiseren van spraakklanken	Onderscheiden en herkennen van spraakklanken (auditieve verwerking)	Analyseren en synthetiseren van spraakklanken (auditieve vaardigheden)
	A3 Grammaticale kennisontwikkeling	Morfologie: Regels van woordvervoegingen en -verbuigingen Syntaxis: Grammatica / zinsopbouw (rangschiikking van woorden in de zin)	Onderscheiden, herkennen en begrijpen van woordvervoegingen, woordverbuigingen en zinspatronen	Productie van woordvervoegingen en -verbuigingen en zinnen (woordvormen, zinsbouw)
Taalinhoud	A4 lexicaal-semantiche kennisontwikkeling	Lexicon: woordenschat Mentaal lexicon: woordkennis; diepere betekenis Semantiek: woordvinding en het leggen van relaties tussen woorden en zinnen, een ook tussen woorden en woordgroepen (betekenisgeving)	Begrijpen van woorden, zinnen en teksten (oa passieve woordenschat en taalbegrip)	Productie van gesproken woorden, zinnen en verhalen (oa actieve woordenschat en verteltaak)
Taalgebruik	communicatieve redzaamheid	Pragmatiek: Taal in sociale context begrijpen en toepassen van communicatieregels en conversatievaardigheden	Begrijpen van taalfuncties, communicatieregels en conversatievaardigheden	Toepassen van communicatieregels en van conversatievaardigheden. Taal gebruiken in sociale situaties

Relatie binnen taalaspecten



Risico factoren TOS en leren lezen?

- **Zwakke fonologische vaardigheden** vormen de basis voor problemen met het technisch lezen.
- Kinderen met TOS hebben meer oefening nodig om de **klank-tekenkoppeling** te **automatiseren**.
- **Beperkte woordenschat** en **geringe kennis van de wereld** zorgt bij TOS kinderen voor meer moeite met het **herkennen** en **ontcijferen** van een woord.

Vervolg:

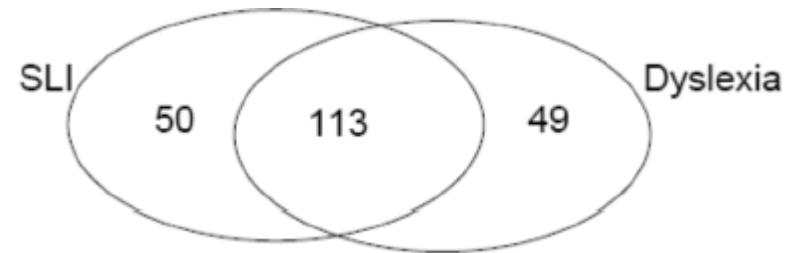
- **Zwakke korte termijngeheugen** voor fonologische informatie hebben invloed op **woord- zins- en tekstniveau** bij zowel technisch als begrijpend lezen bij kinderen met TOS.

Bron: Masterplan dyslexie katern, cluster 2

Taal ↔ Leesontwikkeling uit Masterplan dyslexie

Taaldomein	Taalproblematiek	Lees gerelateerde problemen kunnen zich voordoen met:
Spraakproductie	Klanken en/of klankgroepen worden veranderd, vervangen of weggelaten	<ul style="list-style-type: none"> • fonemisch bewustzijn • hardop lezen door verkeerde uitspraak van klanken
Centraal auditieve verwerking	Moeite met verwerking van auditieve (talige) informatie Trage reactie op vragen Bepaalde waarneming in complexe luistersituaties	<ul style="list-style-type: none"> • auditieve discriminatie • auditieve analyse • auditieve synthese • fonemisch bewustzijn
Grammaticale kennisontwikkeling	Moeite met begrip en productie van complexe zinnen Zwak (zins)begrip Spreken in kromme, onvolledige zinnen	<ul style="list-style-type: none"> • leesbegrip • vloeiend lezen van teksten • gebruik van context bij lezen
Lexicaal-semantic kennisontwikkeling	Moeite met woordvinding Kleine woordenschat Zwak taalbegrip	<ul style="list-style-type: none"> • leesbegrip • vloeiend lezen van teksten • gebruik van context bij lezen
Pragmatiek	Problemen met sociaal gebruik van taal Moeite met figuurlijk en abstract gebruik van taal	<ul style="list-style-type: none"> • leesbegrip • begrip van impliciete en figuurlijke informatie

Cormobiditeit TOS en Dyslexie



Prevalentiecijfers

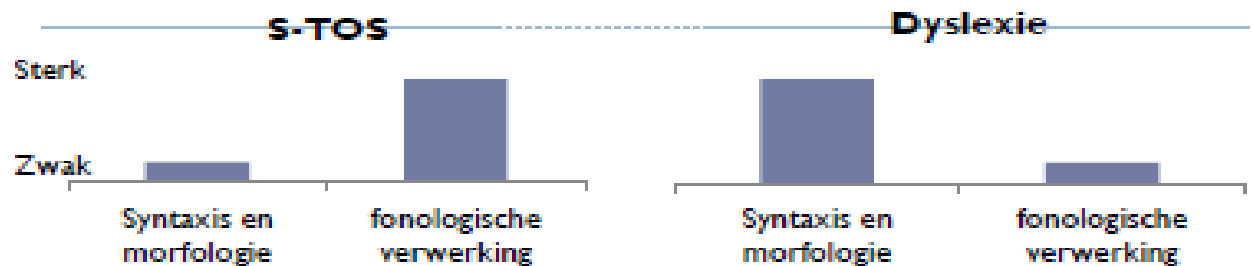
- Dyslexie: 3,6% (Blomert, 2007)
- S-TOS en dyslexie: 50% (o.a. McArthur e.a., 2000)

Dyslexie:

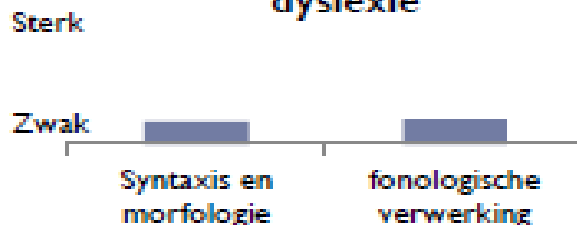
Kenmerkend is stoornis in het lezen en spellen op woordniveau (SDN, 2008).

Vervolg:

Profielen bij S-TOS en dyslexie



S-TOS en (risico op) dyslexie



Fonologische verwerking = meestal nazeggen nonsenswoorden

Vervolg 2:

- Dubbele dissociatie TOS en dyslexie;
- TOS en dyslexie kunnen samen voorkomen
- Overlap in tekstbegripsproblemen, maar heeft andere oorzaak (TOS door taalbegrip)
- NWR is een voorspeller van dyslexie, niet van TOS

DIAGNOSE IS TE STELLEN!

<http://www.kwaliteitsinstituutdyslexie.nl/richtlijn-cormobiditeit>

.....Diagnose dyslexie (durven) stellen


TOS en dyslexie, dé gevolgen....

- Kunnen lezen biedt een 'fonologische boost' -> helpend bij fonologische (spraak)ontwikkeling
- Kunnen lezen is cruciaal voor voortgezette lexicale ontwikkeling
- Een deel van de kinderen met TOS heeft een ernstige vorm van dyslexie en heeft behandeling nodig omdat het niet kunnen lezen de voortgezette taalontwikkeling dupeert

TOS en dyslexie, dé aanpak.....

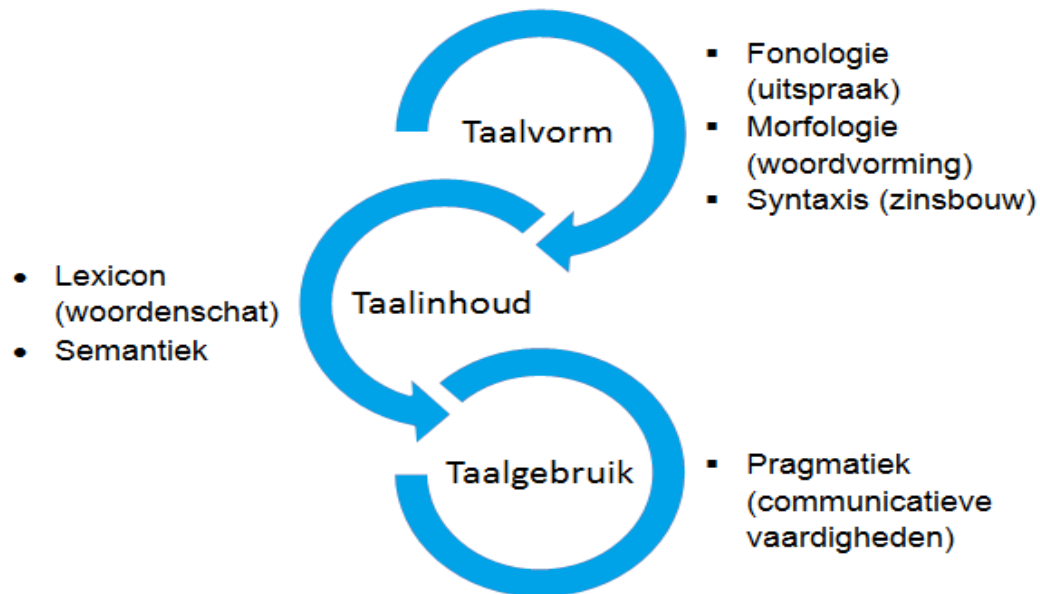
Groep dyslexie (met TOS):

- Volgen dyslexie protocol!!!!
- Intensief en ondersteund lezen, individueel toegesneden op de leesmanier die voor het kind het meest helpend is (RALFI lezen, voor-koor-door--lezen, sleeplezen samen met de volwassene, ouders thuis-leesinstructie geven)
- Kind top-down strategieën bewust aanleren (dus: kijken naar afbeelding, titel enz., om tekst te voorspellen en vlotter te lezen)

- 
- Zeer expliciet, systematisch lees- en spellingsonderwijs volgens een vast instructiemodel en dagelijks oefenen (bv. ZLKLS;; *Bosman, 2007; Lankhorst e.a., 2008; Bosman & Schraven, 2011*)
 - *Map “Werkmap Fonemisch bewustzijn” CPS, 2011*

TOS en dyslexie, dé aanpak.....

Groep TOS met dyslexie



Taal in beeld!

- Kennis en vaardigheden van de taalontwikkeling in relatie met het technisch en begrijpend lezen
- Planmatig werken aan de dyslexie én TOS en de combinatie
- Consultatie – Arrangement
- Afstemming logopedist
- Deskundigheidsbevordering, cursuscentrum regio Zuid